

การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปริสธรรม*

DEVELOPMENT OF MORAL TEACHINGS MONKS IN SCHOOLS WITH THE PRINCIPLE OF SAPPURISADHAMMA PRINCIPLE.

พระอภิสิทธิ์ อภิชาโต (แช่จ้อง)¹ และ พระครูบวรชัยวัฒน์²

Phra Apisit Apicharto (Seajong)¹ and Phrakhrubowonchaiwat²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: Apisitapicharto@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 2) เพื่อศึกษาหลักสัปปริสธรรม และ 3) เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปริสธรรมในบริบทของจังหวัดสงขลา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บรวบรวมเอกสารและจากเครื่องมือสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจำนวน 15 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยเชื่อมโยงและสังเคราะห์ข้อมูลแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนร่วมกับหลักสัปปริสธรรมรวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลและหาความสอดคล้องจากผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อค้นพบการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปริสธรรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของจังหวัดสงขลาจำเป็นต้องครอบคลุมสามด้านหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้การสอนศีลธรรมมีประสิทธิภาพในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้เน้นความเข้าใจหลักธรรมเชิงลึกควบคู่กับบริบทผู้เรียนและสังคม ด้านเทคนิคการสอนมุ่งปรับสู่แนวทางเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและยืดหยุ่น และด้านมนุษยสัมพันธ์เน้นการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับทุกภาคส่วน

2. หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญที่ช่วยเหลือหลอมบุคคลให้เป็นสัตบุรุษ มีความสมบูรณ์ทั้งปัญญา ศีล และสมาธิ อันได้แก่ อัมมัญญตา อัตถัญญตา อัตตัญญตา มัตตัญญตา กาลัญญตา ปริสสัญญตา และปุคคลปโรปรัญญตา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

---

* Received 26 April 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 27 May 2025

3. หลักสัปปุริสธรรมเป็นแกนกลางและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบในทุกมิติ ทั้งด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยแต่ละหลักธรรมทำหน้าที่สร้างความตระหนัก กำกับดูแลกระบวนการแสวงหา ประมวลผล เลือกใช้ และประยุกต์ความรู้ เทคนิคการสอน และทักษะมนุษยสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาพระสอนศีลธรรม, หลักสัปปุริสธรรม, การส่งเสริมศักยภาพ

Abstract

This research aimed 1) to study the concepts and theories of monk teacher development in schools, 2) to study the Sapurisadhamma principle, and 3) to analyze the development of monk teachers in schools using the Sapurisadhamma principle in the context of Songkhla province. This qualitative research collected data from documents and structured in-depth interviews with 15 purposively selected key informants. Data analysis was conducted systematically by linking and synthesizing the concepts and theories of monk teacher development in schools with the Sapurisadhamma principle, including analyzing and identifying consistency from the interview data to discover the development of monk teachers in schools using the Sapurisadhamma principle.

The research found that.

1. The concepts and theories of monk teacher development in schools in Songkhla province necessarily encompass three main areas: knowledge development, teaching technique development, and human relations development. This is crucial for effective moral teaching in a multicultural societal context. Knowledge development emphasizes a deep understanding of Buddhist principles combined with the context of learners and society. Teaching technique development aims to adapt towards learner-centered and flexible approaches. Human relations development focuses on building positive relationships with all stakeholders.

2. The seven Sapurisadhamma principles—Dhammanyuta (knowing the Dhamma), Atthanyuta (knowing the meaning/purpose), Attanyuta (knowing oneself), Mattanyuta (knowing moderation), Kalanyuta (knowing the proper time), Parisanyuta (knowing the assembly/community), and

Puggalaparoparanyuta (knowing the individual differences)—are crucial virtues that shape an individual into a virtuous person, complete with wisdom, morality, and concentration. These principles are highly significant for the development of monk teachers in schools.

3. The Sapurisadhamma principle serves as a central and vital mechanism for systematically driving the development of monk teachers in schools across all dimensions: knowledge, teaching techniques, and human relations. Each principle functions to foster awareness, regulate the process of acquiring, processing, selecting, and applying knowledge, teaching techniques, and human relations skills effectively to suit learners and situations.

Keywords Monk Teacher Development, Sapurisadhamma Principle, Enhancement of Potential.

บทนำ

ศาสนามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติและเป็นรากฐานสำคัญในการหล่อหลอมวิถีชีวิตและจิตใจของประชาชน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต การปฏิบัติศาสนกิจ และการรักษาศีลธรรมในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนที่เติบโตท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย (Pharcharuen, Winit, 2020) ปัญหาการละเมิดสิทธิผู้อื่น การขาดความเคารพในกฎระเบียบ และการขาดความเข้าใจในคุณธรรมพื้นฐาน เป็นสัญญาณที่บ่งชี้ถึงความเสื่อมถอยของศีลธรรมในสังคม ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่สถาบันครอบครัวและชุมชนไม่สามารถสอดแทรกและถ่ายทอดคำสอนทางศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การสร้างเสริมคุณธรรมในกลุ่มเยาวชนจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่สามารถละเลยได้ การศึกษาพระพุทธศาสนาและการนำหลักธรรมคำสอนมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตใจของเยาวชนจึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการบรรเทาปัญหาดังกล่าว พระสงฆ์ในบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ชี้แนะและเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่เยาวชน (อานนท์ เมธีวรฉัตร, 2562) พระสอนศีลธรรมไม่เพียงแต่ทำหน้าที่สอนวิชาศีลธรรมแต่ยังเป็นผู้ที่มีความรู้ทางธรรมที่สามารถถ่ายทอดหลักการและความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีและมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความ

หลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนาอย่างชัดเจน โดยมีชุมชนไทยพุทธ มุสลิม และจีน อาศัยอยู่ร่วมกัน ความหลากหลายนี้เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัด บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างความเข้าใจและความสมานฉันท์ระหว่างชุมชนต่างศาสนาในพื้นที่ การใช้หลักธรรมที่เป็นสากล เช่น พรหมวิหาร 4 อริยสัจ 4 และมรรค 8 ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในคุณค่าของความเมตตา ความอดทน และการดำเนินชีวิตที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน (สุจิตรา พรหมเกษม, 2563) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของพระสอนศีลธรรมในจังหวัดสงขลายังคงเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน เช่น การขาดทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีงบประมาณในการเข้าถึงงบประมาณและสื่อการเรียนการสอน ความล่าช้าในการเบิกจ่ายค่าตอบแทนส่งผลให้พระบางรูปขาดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งการขาดการอบรมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องยังเป็นอุปสรรคที่ทำให้พระไม่สามารถพัฒนาวิธีการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความต้องการของนักเรียนในพื้นที่หลากหลายวัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาจึงส่งผลต่อวิธีการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน การสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงต้องพิจารณาถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนา เพื่อให้การถ่ายทอดหลักธรรมสามารถเข้าถึงและสร้างผลกระทบเชิงบวกได้อย่างแท้จริง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนและชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่เชิญชวนชุมชนทุกศาสนาเข้าร่วม หรือการบรรยายธรรมที่เชื่อมโยงกับค่านิยมร่วมในสังคม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการเคารพซึ่งกันและกัน จะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน (สุจิตรา พรหมเกษม, 2563) ดังนั้นการพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมในจังหวัดสงขลาจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และองค์กรทางศาสนาในพื้นที่ การจัดการอบรมพิเศษเพื่อพัฒนาทักษะการสอนและการสร้างความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะช่วยให้พระสอนศีลธรรมสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสนับสนุนด้านงบประมาณและสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ห่างไกล และเพิ่มความมั่นใจให้กับพระในการดำเนินงาน บทบาทของพระสอนศีลธรรมในจังหวัดสงขลาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำในการสร้างความสมานฉันท์ในระดับชุมชน การใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือในการสอนและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนต่างศาสนาเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งในสังคม ความร่วมมือระหว่างพระสอนศีลธรรมและชุมชนจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนให้กับสังคมในพื้นที่หลากหลายวัฒนธรรมเช่นนี้ (ธนชัย รัตนกุล, 2562)

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมในสถานศึกษา พบว่าการนำหลักสัปปุริสธรรมมาใช้สามารถช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงบวกในนักเรียน เช่น ความ

รับผิดชอบ ความเคารพ และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น (Nilkote, R., & Singsorn, N., 2024) ในบริบทของจังหวัดสงขลา การเสริมสร้างบทบาทของพระสอนศีลธรรมให้มีความเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นจึงมีความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมในเยาวชนและชุมชนที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาร่องการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของจังหวัดสงขลา เป็นประเด็นที่มีความสำคัญและน่าสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติม งานวิจัยนี้มุ่งนำเสนอแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาและเสริมสร้างบทบาทของพระสอนศีลธรรมให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงและมีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาหลักสัปปุริสธรรม
3. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม ในบริบทจังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรมเป็นพื้นฐานในการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างถูกต้องต่อไป

1. การศึกษาทบทวนเอกสาร

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมอย่างรอบด้าน เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิอันเป็นหัวใจสำคัญ คือ พระไตรปิฎก (ฉบับภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจหลักสัปปุริสธรรมและแนวทางการพัฒนาสำหรับแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย หนังสือ เอกสาร งานวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหัวข้องานวิจัย โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารเหล่านั้นอย่างพิถีพิถันตามเกณฑ์ของ Scott (1990) ได้แก่ ความถูกต้อง (Authenticity) ความน่าเชื่อถือ

(Credibility) ความเป็นตัวแทน (Representativeness) และความหมายชัดเจน (Meaning) เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่นำมาใช้มีความเหมาะสม ครบถ้วน และตรงประเด็นกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวนทั้งสิ้น 15 รูป/คน ในจังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก กลุ่มละ 5 รูป/คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา เช่น เจ้าอาวาสและพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรม เช่น บุคลากรในโครงการและพระสอนศีลธรรม และกลุ่มบุคลากรทางการศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลายและครอบคลุมจากมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละระดับ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างฉบับสมบูรณ์ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ครอบคลุมปัจจัยส่วนบุคคลและประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม ทั้งนี้ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบจำนวน 9 ขั้นตอน รวมถึงการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (Lawshe, 1975) ซึ่งผลการประเมินเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ($CVI \geq 0.80$) และเครื่องมือยังได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันอีกด้วย เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือมีความถูกต้องเหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่ได้คัดเลือกไว้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้นในจังหวัดสงขลาเพื่อกำหนดขอบเขตและพื้นที่ในการวิจัยที่ชัดเจน ซึ่งมุ่งเน้นกลุ่มพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช จากนั้นจึงดำเนินการขอหนังสืออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อรับรองการเก็บข้อมูล ทำการออกหนังสือนัดหมายและประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น แบบบันทึกเสียง ก่อนจะเดินทางไปยังพื้นที่เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด กระบวนการทั้งหมดนี้มุ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ครบถ้วนและละเอียดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ได้เชื่อมโยงและสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Theory) ของ Lev Vygotsky (1986) และหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการตีความและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์ภาคสนาม โดยเริ่มจากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมและหลักสัปปุริสธรรมในเชิงลึก จากนั้นจึงนำกรอบแนวคิดทั้งสองมาใช้ร่วมกันในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั้ง 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ก่อนจะดำเนินการตีความผลการวิเคราะห์เพื่อสร้างธีมและข้อค้นพบที่เชื่อมโยงระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรม สรุปผลข้อมูลโดยเชื่อมโยงกลับไปยังวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการศึกษาทั้งหมดในรูปแบบการเขียนพรรณนาเชิงวิชาการ

ผลการวิจัย

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม ในบริบทของจังหวัดสงขลา ซึ่งได้จากการศึกษาทบทวนเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า กระบวนการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในจังหวัดสงขลาเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน โดยอาศัยกรอบแนวคิดทางวิชาการ อาทิ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกัน ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าการพัฒนาพระสอนศีลธรรมมุ่งเน้นใน 3 ด้านหลัก คือ การพัฒนาความรู้ การพัฒนาเทคนิคการสอน และการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน

2. จากการศึกษาผล พบว่า หลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ประการ ได้แก่ 1) อัมมัญญตา ความรู้จักธรรม 2) อัตถัญญตา ความรู้จักอรรถ 3) อุตตัญญตา ความรู้จักตน 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท และ 7) ปุคคลโปปรัญญตา ความรู้จักบุคคล มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการปฏิบัติของพระสอนศีลธรรมในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบทโรงเรียนที่เยาวชนต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว หลักธรรมเหล่านี้เป็นมากกว่ากรอบแนวทางศีลธรรม แต่เป็นรากฐานที่ช่วยให้พระสอนศีลธรรมสามารถปรับตัวและปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

3. จากการวิเคราะห์การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรมพบว่า หลักธรรมดังกล่าวได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ใน 3 ด้านสำคัญของการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

(1) การพัฒนาความรู้ หลักสัปปุริสธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความรู้ของพระสอนศีลธรรมอย่างรอบด้าน 1) ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับชีวิตเยาวชน ขณะที่ 2) อตถัญญตา ความรู้จักอรรถส่งเสริมการเรียนรู้จากการประเมินผลการสอนเพื่อปรับปรุงวิธีการถ่ายทอด 3) อุตตัญญตา ความรู้จักตน กระตุ้นการตระหนักถึงความสามารถและข้อจำกัดตนเองเพื่อวางแผนพัฒนา 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ ช่วยจัดสรรเวลาและทรัพยากรศึกษาธรรมอย่างเหมาะสม 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล สนับสนุนการเลือกเวลาศึกษาที่มีประสิทธิภาพ 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท ช่วยปรับความรู้ให้เข้ากับบริบทโรงเรียนและนักเรียน และ 7) ปุคคลปโรปรัญญตา ความรู้จักบุคคล ส่งเสริมความเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนและครูเพื่อปรับเนื้อหาและวิธีสอนให้เหมาะสม นอกจากนี้ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการศึกษาพระธรรมอย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้ด้านจิตวิทยาพัฒนาการ เทคนิคการสอน การสื่อสาร การให้คำปรึกษา การติดตามข่าวสาร การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประเมินตนเอง การสร้างเครือข่าย และการใช้เทคโนโลยี เป็นแนวทางเสริมสร้างความรู้และความสามารถของพระสอนศีลธรรมให้มีความรอบด้าน ทันสมัย และสามารถถ่ายทอดธรรมะได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทการศึกษาปัจจุบัน

(2) การพัฒนาเทคนิคการสอน หลักสัปปุริสธรรมเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาเทคนิคการสอนของพระสอนศีลธรรม 1) ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม ช่วยให้เข้าใจรากฐานของปัญหาการเรียนรู้เพื่อออกแบบเทคนิคที่ตรงจุด 2) อตถัญญตา ความรู้จักอรรถสนับสนุนการประเมินผลของเทคนิคต่างๆ เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความต้องการของผู้เรียน 3) อุตตัญญตา ความรู้จักตน ช่วยให้พระสอนศีลธรรมเลือกใช้เทคนิคที่สอดคล้องกับจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ ส่งเสริมการใช้เทคนิคอย่างพอดีและเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล สนับสนุนการเลือกเวลาในการใช้เทคนิคที่เหมาะสม 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท ช่วยปรับเทคนิคให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของโรงเรียนและนักเรียน และ 7) ปุคคลปโรปรัญญตา ความรู้จักบุคคล เน้นการแยกแยะลักษณะเฉพาะของผู้เรียนเพื่อเลือกใช้เทคนิคที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการรายบุคคล การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมเหล่านี้ในการออกแบบและปรับใช้เทคนิคการสอน ช่วยให้พระสอนศีลธรรมมีเครื่องมือที่หลากหลาย ทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดหลักธรรมสู่เยาวชนได้อย่างเหมาะสมและเข้าถึงจิตใจ

(3) การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ หลักสัปปุริสธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ระหว่างพระสอนศีลธรรมกับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง 1)

ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม ช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ หลัก 2) อตถัญญตา ความรู้จักอรรถ สนับสนุนการตระหนักถึงผลลัพธ์เชิงบวกของความสัมพันธ์ที่ดี 3) อัตตัญญตา ความรู้จักตน ส่งเสริมการรู้เท่าทันตนเองเพื่อสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ ช่วยรักษาสมดุลในการปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสม 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล สนับสนุนการเลือกเวลาที่เหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์ 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท ช่วยให้เข้าใจบริบทและวัฒนธรรมของโรงเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่สอดคล้อง และ 7) ปุคคลปโรปรัญญตา ความรู้จักบุคคล เน้นการเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อปรับการสื่อสาร การนำหลักสัปปุริสธรรมเหล่านี้มาปฏิบัติจริง ช่วยให้พระสอนศีลธรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ตบตันพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับ และความเคารพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนและการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเอื้อต่อการพัฒนา

ตารางสรุปการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ด้านการพัฒนา พระสอน ศีลธรรม	หลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ	สิ่งที่ค้นพบ การประยุกต์ใช้
1. การพัฒนา ความรู้	1) ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม 2) อตถัญญตา ความรู้จักอรรถ 3) อัตตัญญตา ความรู้จักตน 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท 7) ปุ ค ค ล ป โร ป ร ั ญ ญ ต า ความรู้จักบุคคล	1. ส่งเสริมความเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับชีวิตเยาวชน 2. ส่งเสริมการเรียนรู้จากการประเมินผลการสอนเพื่อปรับปรุงเนื้อหา 3. กระตุ้นการตระหนักถึงความสามารถและข้อจำกัดตนเองเพื่อวางแผนพัฒนา 4. ช่วยจัดสรรเวลาและทรัพยากรศึกษาธรรมอย่างเหมาะสม 5. สนับสนุนการเลือกเวลาศึกษาที่มีประสิทธิภาพ 6. ช่วยปรับความรู้ให้เข้ากับบริบทโรงเรียนและนักเรียน 7. ส่งเสริมความเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนและครูเพื่อปรับเนื้อหาและวิธีสอน

2. การพัฒนา เทคนิคการ สอน	1) ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม 2) อตฺถัญญตา ความรู้จักอรรถ 3) อตฺตัญญตา ความรู้จักตน 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท 7) ปุ ค ค ล ป โร ป ร ัญ ญ ต า ความรู้จักบุคคล	1. ช่วยให้เข้าใจรากฐานของปัญหาการเรียนรู้ เพื่อออกแบบเทคนิคที่ตรงจุด 2. สนับสนุนการประเมินผลของเทคนิคต่างๆ เพื่อปรับปรุง 3. ช่วยให้เลือกใช้เทคนิคที่สอดคล้องกับจุดแข็ง และข้อจำกัดของตนเอง 4. ส่งเสริมการใช้เทคนิคอย่างพอดีและเหมาะสม กับเวลากับสถานการณ์ 5. สนับสนุนการเลือกเวลาในการใช้เทคนิคที่ เหมาะสม 6. ช่วยปรับเทคนิคให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของ โรงเรียนและนักเรียน 7. เน้นการแยกแยะลักษณะเฉพาะของผู้เรียน เพื่อเลือกใช้เทคนิคที่หลากหลาย
3. การพัฒนา มนุษย์สัมพันธ์	1) ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม 2) อตฺถัญญตา ความรู้จักอรรถ 3) อตฺตัญญตา ความรู้จักตน 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท 7) ปุ ค ค ล ป โร ป ร ัญ ญ ต า ความรู้จักบุคคล	1. ช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความสัมพันธ์และแก้ไขปัญหา 2. สนับสนุนการตระหนักถึงผลลัพธ์เชิงบวกของ ความสัมพันธ์ที่ดี 3. ส่งเสริมการรู้เท่าทันตนเองเพื่อสร้างความ ไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ 4. ช่วยรักษาสมดุลในการปฏิสัมพันธ์อย่าง เหมาะสม 5. สนับสนุนการเลือกเวลาที่เหมาะสมในการ ปฏิสัมพันธ์ 6. ช่วยให้เข้าใจบริบทและวัฒนธรรมของ โรงเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่สอดคล้อง 7. เน้นการเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อปรับการสื่อสารและการปฏิบัติตน

ตารางที่ 1 สรุปการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผลการวิจัยยืนยันว่าหลักสัปปริสธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ เทคนิคการสอน และมนุษยสัมพันธ์ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางปฏิบัติในการยกระดับศักยภาพของท่านให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจ และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในบริบทสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตีความและทำความเข้าใจข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปริสธรรมในบริบทของจังหวัดสงขลา โดยเชื่อมโยงผลการวิจัยเข้ากับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กรอบแนวคิดทางทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทบทวนมา เพื่อให้เห็นภาพรวมและความสำคัญของผลการศึกษาในเชิงลึก

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มุ่งเน้น 3 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาความรู้ การพัฒนาเทคนิคการสอน และการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะบทบาทของพระสอนศีลธรรมในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถปรับวิธีการสอนให้เข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การสอนศีลธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเข้าถึงเยาวชนได้ ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องโดยตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งต้องการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ นิเทศศิลป์ (2567), พระมหาสุรศักดิ์ สุรญาโน (2564), และ สุนทรี สุริยะรังสี (2565) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้ ทักษะการสอน และมนุษยสัมพันธ์ของพระสอนศีลธรรมให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า หลักสัปปริสธรรมทั้ง 7 ประการมีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการปฏิบัติของพระสอนศีลธรรมในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสัปปริสธรรมเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างและผู้ให้คำแนะนำ การที่พระสอนศีลธรรมมี 1) อัมมัญญตา (ความรู้จักรธรรม) และ 2) อตถัญญตา (ความรู้จักอรรถ) ช่วยให้ท่านสามารถเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้งและนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทชีวิตจริงของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมี 3) อตตัญญตา (ความรู้จักตน) ทำให้ตระหนักถึงศักยภาพและข้อจำกัดของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การมี 4) มัตตัญญตา (ความรู้จักประมาณ) ช่วยในการบริหารจัดการเวลาและทรัพยากร และการมี 5) กาลัญญตา (ความรู้จักกาล) 6)

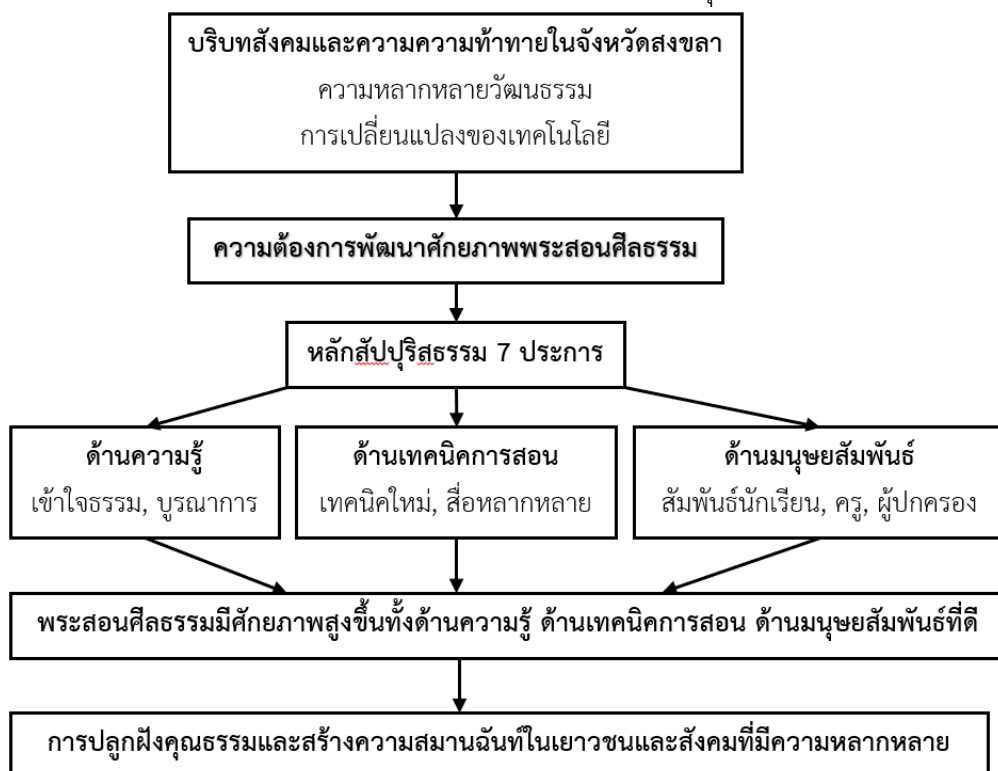
ปรีสัณญตา (ความรู้จักบริษัท) 7) ปุคคัลโปปรีสัณญตา (ความรู้จักบุคคล) ช่วยให้สามารถปรับวิธีการสอนและการสื่อสารให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสามารถ จตตมโล (โพธิ์แก้ว) และคณะ. (2565) ที่พบว่าหลักสัปปริสธรรมสามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงบวกได้

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า หลักสัปปริสธรรมได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนใน 3 ด้านหลักอย่างเป็นรูปธรรม คือ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสัปปริสธรรมเป็นกรอบแนวคิดที่ยืดหยุ่นและครอบคลุม ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับพระสอนศีลธรรมในแต่ละด้านได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของจังหวัดสงขลาที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หลักสัปปริสธรรมช่วยให้พระสอนศีลธรรมมีความละเอียดอ่อนและเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนและชุมชน ทำให้การสอนศีลธรรมสามารถเข้าถึงและสร้างความสมานฉันท์ในสังคมหลากหลายได้ การค้นพบนี้สอดคล้องกับ "ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ" (Collaborative Learning Theory) ของ Lev Vygotsky (1986) ซึ่งเน้นว่าการเรียนรู้และการพัฒนาเกิดขึ้นได้ดีผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการได้รับการสนับสนุนใน "โซนพัฒนาที่ใกล้เคียง" (ZPD) การที่พระสอนศีลธรรมได้รับการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานร่วมกับบุคลากรทางการศึกษา และการสร้างกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม ล้วนเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดของทฤษฎีนี้ ซึ่งจะช่วยยกระดับศักยภาพของพระสอนศีลธรรมในการถ่ายทอดความรู้และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมของเยาวชน

ประการสำคัญ ผลการวิจัยนี้ไม่เพียงแต่ยืนยันถึงความสำคัญของการพัฒนาแบบองค์รวมสำหรับพระสอนศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสัปปริสธรรม สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางที่เป็นระบบในการพัฒนาบุคลากรทางศาสนาในบริบทการศึกษาสมัยใหม่ได้ งานวิจัยนี้ได้เสริมความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยแสดงให้เห็นถึงกลไกและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในสามด้านหลัก และมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทเฉพาะของจังหวัดสงขลา

องค์ความรู้ใหม่

โมเดลการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม

รูปภาพที่ 1 การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม

การวิจัยนี้ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยนำเสนอ "โมเดลการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม" ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาและวิเคราะห์เชิงลึกในบริบทของจังหวัดสงขลา โมเดลนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของหลักสัปปุริสธรรมในฐานะกรอบแนวคิดและกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในสามมิติสำคัญ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ สะท้อนให้เห็นว่า ภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่อย่างจังหวัดสงขลา ความต้องการในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีศักยภาพสูงขึ้นเป็นสิ่งจำเป็น หลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ประการ ทำหน้าที่เป็นแกนกลางและเครื่องมือสำคัญในการขึ้นนำกระบวนการพัฒนานี้ โดยหลักธรรมแต่ละข้อมีส่วนช่วยเสริมสร้างความสามารถเฉพาะในแต่ละด้านของการพัฒนา ตัวอย่างเช่น การมี 1) ธัมมัญญตา ความรู้จักรักรธรรม และ 2) อตถัญญตา ความรู้จักรอรรถ ช่วยให้พระสอนศีลธรรมสามารถเข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษาและสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความรู้และเทคนิคการสอนที่ตรงจุด ขณะที่ 6) ปริสัญญุตตา ความรู้จักบริษัท และ 7) ปุคคัลโปปปริญญุตตา ความรู้

จักบุคคัล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์และการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชนที่มีความหลากหลาย

การแสดงให้เห็นอย่างเป็นระบบว่า หลักสัปปุริสธรรมไม่ได้เป็นเพียงหลักธรรมทั่วไป แต่สามารถนำมาใช้เป็น "คู่มือ" หรือ "แนวทางปฏิบัติ" ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในแต่ละด้าน ได้อย่างไร ซึ่งโมเดลนี้เป็นภาพสังเคราะห์ที่เชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับกระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทางพระพุทธศาสนา และเน้นย้ำถึงความสำคัญของบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการเสริมสร้างประสิทธิภาพของพระสอนศีลธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมและส่งเสริมความสมานฉันท์ในหมู่เยาวชนและสังคมอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและข้ออภิปรายที่ผ่านมา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้ 1) การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาพระสอนศีลธรรมมุ่งเน้นใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาความรู้ เทคนิคการสอน และมนุษยสัมพันธ์ 2) การศึกษาหลักสัปปุริสธรรม พบว่าหลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ประการ เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญและสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) การวิเคราะห์การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรมในบริบทจังหวัดสงขลา พบว่า หลักสัปปุริสธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในทั้ง 3 ด้านหลัก ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ในบริบทสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มี **ข้อเสนอแนะ** ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมุ่งเน้น 3 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาความรู้ เทคนิคการสอน และมนุษยสัมพันธ์ โดยหลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ประการเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทั้งสามด้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมในบริบทของจังหวัดสงขลา ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยเหตุนี้ จึงมีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบควรรวมหลักสัปปุริสธรรมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและกิจกรรมการอบรมพัฒนาพระสอนศีลธรรมอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาทักษะการสอน รวมถึงการใช้สื่อที่ทันสมัยและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในเชิงนโยบาย ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มและจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอ ปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการโครงการให้รวดเร็ว พัฒนาระบบการอบรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่ตอบสนองบริบทพื้นที่ที่หลากหลายวัฒนธรรม และเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างทุกภาคส่วน สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ตลอดจนการศึกษา

เปรียบเทียบประสิทธิภาพกับแนวทางอื่น ๆ และการศึกษาในบริบทพื้นที่อื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจความต้องการและความท้าทายที่เฉพาะเจาะจง

เอกสารอ้างอิง

- ธนชัย รัตนกุล. (2562). การพัฒนาคุณธรรมในบริบทโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม. วารสารพุทธศาสนาเพื่อสังคม, 15(1), 102–117.
- พระมหาสุรศักดิ์ สุรญาโน. (2564). การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร. วารสารการศึกษาพุทธศาสตร์, 10(3), 45–58.
- พระสามารถ จตตมโล (โพธิ์แก้ว) และคณะ. (2565). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมการท้องถิ่น, 8(6), 361–372.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2567). แนวทางการเสริมสร้างทักษะและเทคนิคการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรมในยุคปัญญาประดิษฐ์. วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี, 2(1), 1–14.
- สุจิตรา พรหมเกษม. (2563). บทบาทของพระสอนศีลธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้. วารสารพัฒนาสังคม, 19(1), 37–50.
- สุนทร สุริยะรังสี. (2565). การพัฒนาเทคนิคการสอนครูพระสอนศีลธรรมในยุคปัจจุบัน. วารสารวิจัยศึกษา, 15(2), 12–24.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). สภาพทั่วไปของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. วารสารสังคมพุทธศาสตร์, 22(3), 45–52.
- อานนท์ เมธีวรฉัตร. (2562). รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 7(2), 165–180.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563–575.
- Nilkote, R., & Singsorn, N. (2024). Knowledge Management and Empowering Professional Learning Communities based on Buddhist Principles: The Dimension of Sappurisa Dhamma. *ASEAN Journal of Religious and Cultural Research*, 7(2), 13–19.

- Pharcharuen, Winit. (2020). Morality ethics and youth problems in Thai society. *Journal of Rattana Paññā*, 5(2), 246–255.
- Scott. (1990). *A Matter of Record: Documentary Sources in Social Research*. Polity Press.
- Vygotsky, L. S. (1986). *Thought and language*. (A. Kozulin, Trans.). MIT Press. (Original work published 1934).